

Rok akademicki: 2020/2021

ID zajęć: 537541

ETAP: Semestr zimowy

Informacje ogólne:**Prowadzący:** dr hab. Janusz Ślusarski**Organizator:** Wydział Nauk Społecznych
Instytut Psychologii**Liczba godzin tygodni / semestr:** 2 / 30**Jezyk wykładowy:** Język polski**Kierunek studiów: Psychologia (stacjonarne jednolite magisterskie)****Lokalizacja w planach rocznych:** Rok V - Semestr 9**Punkty ECTS:** 6**Forma zaliczenia:** Egzamin**Cele przedmiotu:****Wymagania wstępne:**

W wyniku realizacji zajęć z przedmiotu student powinien definiować i scharakteryzować takie pojęcia i terminy specjalistyczne jak: czynnik ludzki (human factors), sytuacje trudne i ekstremalne; błąd człowieka, w tym błąd ludzki w warunkach niebezpiecznych, trudnych i ekstremalnych (złudzenia lotnicze, dezorientacja przestrzenna), zawodność i niezawodność działania człowieka w pracy, w której dominują sytuacje silne (operator informacyjno-decyzyjny); stres psychologiczny i traumatyczny, w tym lotniczy i bojowy oraz jego konsekwencje np. zjawisko stresu pourazowego (PTSD - Post Traumatic Stress Disorder); ryzyko i zarządzanie ryzykiem operacyjnym (ORM - Operational Risk Management) oraz świadomość sytuacyjna; bezpieczeństwo lotów; grupę zadaniową (zespół roboczy, załogę) oraz zarządzanie zasobami zespołu/załogi (CRM - Crew Resource Management) i współpraca w załodze wieloosobowej (MCC - Multi Crew Cooperation); rozwój zawodowy oraz awans i kariera zawodowa oraz analizy psychologiczne stanowisk pracy w firmach lotniczych. Wykorzystując ww. pojęcia i terminy specjalistyczne student powinien umieć analizować, interpretować i samodzielnie prezentować różne aspekty i uwarunkowania funkcjonowania człowieka w warunkach ekstremalnych, w tym szczególnie pilota wojskowego tzn. zasadność selekcji i doboru psychologicznego osób do zawodów trudnych i niebezpiecznych; naturę psychologiczną błędów ludzkich popełnianych w warunkach niebezpiecznych, trudnych i ekstremalnych; zawodność i niezawodność działania człowieka w pracy, w której dominują sytuacje silne; specyfikę podejmowania decyzji w sytuacjach stresowych; występujące objawy, zaburzenia funkcjonowania człowieka w sytuacjach trudnych i ekstremalnych i ich przyczyny oraz sposoby radzenia sobie ze stresem i jego skutkami; psychologiczne problemy bezpieczeństwa pracy osób wykonujących zawody trudne i niebezpieczne; skłonność do ryzyka a zarządzanie ryzykiem w lotnictwie; gospodarowanie zasobami ludzkimi w firmach lotniczych (

Efekty kształcenia dla przedmiotu:**Metody dydaktyczne:****Kryteria oceny i sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia:**

Metody i pomoce dydaktyczne

Wykład z wykorzystaniem pokazu (laptop, rzutnik multimedialny)

Forma i warunki zaliczenia

Esej na temat zaproponowany przez studenta i zaakceptowany przez wykładowcę - 30% udziału w ocenie końcowej; oraz egzamin pisemny - test - 70% udziału w ocenie końcowej

Treści programowe przedmiotu:

Zajęcia 1.

Selekcja i dobór osób do zawodów trudnych i niebezpiecznych, w których dominują sytuacje silne.

Zajęcia 2.

Zawód pilota i pilota instruktora wojskowego - kluczowe zadania i konieczne cechy dobrego pilota i pilota-instruktora określone na podstawie analiz stanowisk pracy.

Zajęcia 3.

Błąd ludzki w warunkach pracy niebezpiecznych, trudnych, ekstremalnych.

Zajęcia 4.

Błędy lotnicze (percepcyjne, decyzyjne) pilota wojskowego.

Zajęcia 5.

Zawodność a niezawodność działania człowieka w pracy. Pilot i pilot-instruktor jakooperator informacyjno - decyzyjny w warunkach pracy niebezpiecznych, trudnych, ekstremalnych.

Zajęcia 6.

Psychologiczna i ergonomiczna charakterystyka systemu pilot-statek powietrzny-środowisko.

Zajęcia 7.

Psychofizjologiczna charakterystyka działania człowieka w sytuacjach trudnych, niebezpiecznych i ekstremalnych. Działanie pilota i pilota-instruktoraw sytuacjach stresowych (awaryjnych, traumatycznych).

Zajęcia 8.

Psychologiczny trening niezawodności działania pilota i pilota-instruktoraw.

Zajęcia 9.

Psychologiczne problemy bezpieczeństwa pracy osób wykonujących zawody trudne i niebezpieczne. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym (ORM - Operational Risk Management).

Zajęcia 10.

Świadomość sytuacyjna osób uczestniczących w lotach załogowych. Teorie bezpieczeństwa lotów. Kultura bezpieczeństwa w środowisku lotniczym.

Zajęcia 11.

Zarządzanie zasobami grupy/zespołu/załogi (CRM - Cockpit/Crew Resource Management). Współpraca w załodze wieloosobowej (MCC - Multi Crew Cooperation).

Zajęcia 12.

Klimat organizacji i satysfakcja z pracy w organizacjach o charakterze totalnym.

Zajęcia 13.

Rozwój zawodowy (kształcenie, szkolenie i doskonalenie zawodowe) osób wykonujących zawody trudne i niebezpieczne.

Zajęcia 14.

Analiza psychologiczna stanowisk pracy pilota i pilota-instruktoraw statku powietrznego (samolotu, śmigłowca) jako podstawa określenia wymagań zawodowych stawianych osobom zatrudnianym na tych stanowiskach.

Zajęcia 15.

Analiza psychologiczna stanowisk pracy pilota i pilota-instruktoraw statku powietrznego (samolotu, śmigłowca) jako podstawa konstruowania programów ich kształcenia i szkolenia lotniczego.

Literatura:

Literatura podstawowa:

1. Klich, E. (2010). Bezpieczeństwo lotów w transporcie lotniczym. Radom: Instytut Technologii i Eksploatacji - PIB.
2. Makarowki, R. (2010). Ryzyko i stres w lotnictwie sportowym. Warszawa: Difin.
3. Makarowki, R. (2008). Granice ryzyka. Paradygmat psychologiczny. Kraków: Oficyna Wydawnicza "Impuls".
4. Jancelewicz, B. (red.) (, 2009). Bezpieczeństwo i niezawodność w lotnictwie. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek (ss. 23-44; 53-110; 122-216).
5. Terelak, J.F. (2008). Człowiek i stres. Koncepcje - Źródła - Reakcje - Radzenie sobie - Modyfikatory. Bydgoszcz-Warszawa: Oficyna Wydawnicza "Branta".

Literatura uzupełniająca:

1. Figley, Ch. R., Nash, W. P. (2010). Stres bojowy. Teorie, badania, profilaktyka i terapia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN; Wojskowy Instytut Medyczny.
2. Goszczyńska, M., Studenski, R. (2006). Psychologia zachowań ryzykownych. Koncepcje. Badania. Praktyka. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie "Żak".
3. Hartley, P. (2000). Komunikacja w grupie. Poznań: Zys i S-ka Wydawnictwo.
4. Morawski, J.M. (1994). Gospodarka informacją w układzie pilot-samolot. Rzeszów: Wydawnictwo Politechniki Rzeszowskiej.
5. Sokołowska, J. (2005). Psychologia decyzji ryzykownych. Ocena prawdopodobieństwa i modele wyboru w sytuacji ryzykowej. Warszawa: Wydawnictwo SWPS "Academica".
6. Strelau, J., Zawadzki, B., Kaczmarek, M. (red. naukow) (2009). Konsekwencje traumy. Uwarunkowania i terapia. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe "Scholar".
7. Studenski, R. (2004). Ryzyko i ryzykowanie. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
8. Szutowski, L. (2007). Poradnik pilota samolotowego. Poznań:
9. Trollip, S. R., Jensen R. S. (1991). Human Factors for General Aviation. Englewood: Published by JEPPESEN SANDERSON.
10. Uchnast, Z. (2009). Synergia w relacjach interpersonalnych i w organizacjach. Wybrane Zagadnienia z psychologii kierowania. Lublin: Towarzystwo naukowe KUL Jana Pawła II.